

به نام خدا

بوکان

تاریخ، مدنیت، معماری

www.ketab.ir

مؤلف: اسماعیل معروفی اقدم

با مقدمه: حاج انور حبیب زاده

نماینده مردم شریف بوکان در مجلس شورای اسلامی

معروفی اقدم، اسماعیل، ۱۳۶۵ -	:	سرشناسه
بوکان تاریخ، مدنیت، معماری / مولف اسماعیل معروفی اقدم؛ با مقدمه انور حبیب‌زاده.	:	عنوان و نام پدیدآور
تهران: انتشارات علم و دانش، ۱۴۰۰.	:	مشخصات نشر
۳۰۷ ص: مصور (بخشی رنگی)، نقشه.	:	مشخصات ظاهری
۹۷۸-۶۲۲-۷۵۳۸-۴۵-۸	:	شابک
فیبا	:	وضعیت فهرست نویسی:
کتابنامه.	:	یادداشت
Bukan (Iran)	:	موضوع
بوکان — آثار تاریخی	:	موضوع
Bukan (Iran) — Antiquities	:	
حبیب‌زاده بوکانی، انور، ۱۳۳۶ - ، مقدمه نویسن	:	شناسه افزوده
DSR۲۰۷۵	:	رده بندی کنگره
۹۵۵/۳۳۵	:	رده بندی دیویی
۸۴۸۶۷۱۳	:	شماره کتابشناسی ملی
فیبا	:	اطلاعات رکورد کتابشناسی:

www.ketab.ir

نام کتاب • بوکان تاریخ، مدنیت، معماری
مولف • اسماعیل معروفی اقدم
ناشر • علم و دانش
نوبت چاپ • اول، ۱۴۰۰
صفحه آرایشی • محمد تیموری
طرح جلد • اسماعیل معروفی اقدم
چاپ/صحافی • علم و دانش
شمارگان • ۵۰۰ جلد
قیمت • ۱۲۰ هزار تومان
شابک • ۹۷۸-۶۲۲-۷۵۳۸-۴۷-۲

نشانی: تهران، میدان انقلاب، خیابان انقلاب، بین اردیبهشت و ۱۲ فروردین، پاساژ اندیشه، طبقه همکف، واحد B6

تلفن: ۶۶۴۱۵۴۵۹-۶۶۴۱۵۴۶۰

ایمیل: teymori_۱۳۵۵@yahoo.com

سایت: www.elmo-danesh.ir

فهرست

۹.....	مقدمه
۱۱.....	پیشگفتار
۱۳.....	فصل اول
۱۴.....	مقدمه
۱۵.....	موقعیت جغرافیایی شهرستان بوکان
۱۷.....	وجه تسمیه و سابقه تاریخی بوکان
۲۳.....	نام بوکان در اسناد تاریخی
۲۷.....	منابع فصل اول
۲۹.....	فصل دوم منطقه بوکان در دوران پیش از تاریخ
۳۰.....	منطقه بوکان در دوران پیش از تاریخ
۳۵.....	عصر پارینه‌سنگی در بوکان
۳۷.....	عصر نوسنگی در بوکان
۳۹.....	عصر مس و سنگی در بوکان
۴۰.....	عصر مفرغ در بوکان
۴۲.....	تپه علیآباد (چاوان) بوکان
۴۴.....	عصر آهن در بوکان
۴۷.....	قلایچی (قلایچی)
۵۶.....	قلعه بردینه (قلا بردینه)

۵۹.....	تپه قلعه سردار.....
۶۰.....	ساختارهای صخرهای ماناییها در بوکان و حومه.....
۶۲.....	ساختار صخرهای عباسآباد بهی یا بیبیکند.....
۶۵.....	ساختارهای صخرهای فرهاد تاش:.....
۶۹.....	قلعه طرغه (قلای ترغه).....
۷۲.....	الف) دیوارهای دفاعی کانی سنگران.....
۷۴.....	ب) دیوار دفاعی دامنه شرقی طرغه.....
۷۹.....	منابع فصل دوم.....
۸۴.....	فصل سوم بوکان در دوران تاریخی.....
۸۵.....	بوکان در دوران تاریخی.....
۸۶.....	منطقه بوکان در قرون نخستین.....
۸۸.....	آثار قرون نخستین اسلامی در بوکان و حومه.....
۸۸.....	گورستان چهل اصحابه قورمیش.....
۹۴.....	گورستان تازه قلعه.....
۹۶.....	منابع فصل سوم.....
۹۸.....	فصل چهارم بوکان در قرون میانی اسلام.....
۹۹.....	بوکان در قرون میانی اسلام.....
۱۰۹.....	آثار فرهنگی قرون میانه اسلام در منطقه بوکان.....
۱۱۰.....	سنگقبرهای گهوارهای موجود در مقبره سردار.....
۱۱۳.....	گورستان گردی قبران.....
۱۱۵.....	گورستان شرفکند.....
۱۱۸.....	سنگ قبور افراشته تازه قلعه.....

۱۲۰	گورستان سردارآباد
۱۲۱	منابع فصل چهارم
۱۲۴	فصل پنجم بوکان در قرون متأخر اسلامی
۱۲۵	بوکان در قرون متأخر اسلامی
۱۲۵	الف. بوکان در دوران صفوی
۱۲۹	آثار فرهنگی بوکان در دوران صفوی
۱۳۱	سد قورمیش
۱۳۳	پل سلطان
۱۳۸	گورستان آلکند
۱۴۰	«.....شیخ حسن و شیخ حسین ولدان شیخ صفی»
۱۴۴	گورستان قاجار
۱۴۷	ب. بوکان در دوران قاجار
۱۴۸	سردار عزیزخان موکری
۱۵۵	سردار سیفالدین خان موکری
۱۵۸	سردار محمدحسین خان موکری
۱۶۳	سردار علیخان موکری
۱۶۴	شکلهگیری بافت تاریخی بوکان در عصر قاجار
۱۷۰	آثار فرهنگی بوکان در دوران قاجار
۱۷۱	قلعه سردار
۱۷۴	مسجد جامع
۱۷۶	حوض بزرگ
۱۷۷	بازار

مقدمه

فرهنگ در هر جامعه‌ای شامل دو بعد مادی و معنوی است؛ بعد معنوی فرهنگ تمامی آداب و رسوم، اعتقادات، باورها و ... را شامل می‌گردد و بعد مادی فرهنگ نیز شامل تمامی دست‌ساخته‌ها و میراث متعلق به گذشته بوده که برای نسل فعلی به یادگار باقی مانده است. آنچه که مسلم است، بازگشت به گذشته و تلاش در جهت مطالعه و گذری بر تاریخ، هنر و معماری آن ادوار از یک طرف و نگاه‌داشت این میراث فرهنگی و انتقال آن به آیندگان از طرف دیگر، به نوعی نشانه درک کامل از هویت ملی و هویت فرهنگی می‌باشد. همان‌طور که شرق‌شناس و ایران‌شناس مشهور "ویلیام هنوی" عقیده دارد که «تا ندانیم که بوده-ایم، نمی‌توانیم بدانیم که کیستیم»، باید گفت که در کنار سایر مولفه‌های هویت ملی همچون زبان، دین، مذهب و ... ؛ تاریخ نیز از بنیادی‌ترین و شاید مهم‌ترین مؤلفه‌ها در زمینه شناخت و درک این هویت محسوب می‌گردد. شناخت گذشته و شناخت تاریخ فرهنگی تا جایی اهمیت دارد که حتی در قرآن کریم و نهج‌البلاغه نیز بدان توجه و تأکید خاصی شده است. از آن جمله قرآن مردم را بارها به مطالعه و تفحص در تاریخ نسل‌های پیشین فرا می‌خواند؛ همچنین امام علی (ع) نیز به نگرستن و تفکر در اخبار گذشتگان تأکید خاصی نموده است. به‌طور کلی باید عنوان کرد که تاریخ در واقع مطالعه گذشته است و این مطالعه بر هویت‌بخشی خانواده‌ها، اقلیت‌ها، نهادها، ملت‌ها و ... کمک شایانی می‌کند؛ به همین دلیل نیز است که تمامی کشورهای پیشرفته امروزی بر بررسی تاریخ و توجه به میراث فرهنگی توجه خاصی دارند و آن را تشویق می‌کنند. کتاب حاضر که توسط نویسنده جوان بوکانی نگاشته شده است، تاریخ و معماری بوکان و حومه آن را در گذر زمان و در بستر این جغرافیا مورد مطالعه قرار داده است. این سیر کامل سرگذشت منطقه و بررسی جامع آثار باستانی آن، گامی موثر در شناخت هویت تاریخی - فرهنگی این خطه از سرزمین ایران بوده و امید است که این اثر، سرآغازی برای پژوهش‌های آتی دیگر نخبگان این دیار باشد.

حاج انور حبیب زاده

نماینده مردم شریف بوکان و حومه در مجلس شورای اسلامی

بوکان، ۱۴۰۰/۵/۱